

Nr 21

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten.

Genom en den 9 december 1955 dagtecknad proposition, nr 7 år 1956, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, anhållit om riksdagens yttrande över vid propositionen fogat förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten.

Författningsförslaget är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning om kontroll å ädelmetallarbeten

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

Till *ädelmetallarbeten* hänföras i denna förordning arbeten av platina, guld och silver.

I förordningen förstås med

platinaarbete sådant arbete som är förfärdigat av en metallegering, vilken innehåller minst 400 tusendelar fin platina,

guldarbete sådant arbete som är förfärdigat av en metallegering, vilken innehåller minst 200 tusendelar fint guld, samt

silverarbete sådant arbete som är förfärdigat av en metallegering, vilken innehåller minst 400 tusendelar fint silver,

allt under förutsättning att platinan, guldet eller silvret ingår i arbetet på annat sätt än enbart såsom plättering, platinering, förgyllning eller försilvring.

2 §.

Ädelmetallarbeten äro, på sätt i denna förordning är stadgat, underkastade kontroll med avseende på tillverkning, försäljning och import.

Undantag från förordningens bestämmelser

3 §.

Förordningen äger icke tillämpning å mynt och medaljer, som tillverkas av mynt- och justeringsverket.

4 §.

Från förordningens bestämmelser äro, utom såvitt avser tillsyn enligt 40 §, undantagna:

ädelmetallarbeten, som tillverkas för export;
utländska mynt samt i utlandet tillverkade utländska ordensdekorationer och medaljer;

ädelmetallarbeten, som uppenbarligen ha antikvariskt värde;
instrument och apparater som äro avsedda att omedelbart tjäna vetenskapliga, konstnärliga eller industriella ändamål samt delar till sådana instrument och apparater;

plåt, tråd och ofasonerade stänger av ädelmetall samt guldslagar- och gulddragararbeten; samt

reservoarpennor och stiftpennor samt delar därtill, glasögonbågar, urboetter, lösa urbyglar, remontoarkronor, tandpetare samt beslag på kåppar, pipor och dylikt.

Mynt- och justeringsverket äger föreskriva, att undantag som nu sagts skall göras jämväl beträffande annat slag av föremål, i vilket ädelmetall ingår i så ringa mängd att ädelmetallvärdet i förhållande till arbetets övriga värde är av ringa betydelse, så ock beträffande ädelmetallarbeta, som uppenbarligen framställts för att framdeles ingå i sådant föremål.

Ädelmetallarbeta, som avses i denna paragraf och vilket icke utgör halvfabrikat, må på begäran kontrollstämplas. Begäres kontrollstämpling eller anbringas ansvarsstämpel skola förordningens bestämmelser tillämpas å arbetet.

Finhalt

5 §.

Ädelmetallarbeta må icke tillverkas av metallegering som har lägre finhalt än

för platinaarbete 950 tusendelar fin platina,

för guldarbete 750 tusendelar fint guld och

för silverarbete 830 tusendelar fint silver,

med ett remedium för platina och guld av fem tusendelar samt för silver av åtta tusendelar.

Har ädelmetallarbeta lägst den finhalt som nyss nämnts benämnas det fullhaltigt, i annat fall underhaltigt.

6 §.

Vid förening av arbete av viss ädelmetall med legering innehållande ädelmetall av annat slag, skall legeringen vara fullhaltig, dock att mynt må anbringas oberoende av halt.

Guldarbeten med olika finhalt må förenas endast om tillverkningstekniska skäl göra detta nödvändigt och varje del åsättes finhaltsstämpel enligt föreskrifterna i 19 §.

Platinaarbete må förenas med legering innehållande guld eller silver och guldarbete med legering innehållande silver endast om legeringen genom sin färg tydligt skiljer sig från arbetet.

7 §.

Användes vid framställning av ädelmetallarbeta jämväl annat ämne än ädelmetall, skall detta ämne i det färdiga arbetet vara lätt skönjbart och till utseendet tydligt skilja sig från ädelmetallen, såvida annat icke föranledes av tillverkningstekniska skäl eller erfordras för att arbetet skall fylla sin

praktiska uppgift. Utgöres det sålunda använda ämnet av metall, skall därå vara inslaget beteckningen »Metall» eller »Met» eller metallens benämning eller kemiska beteckning, där tillverkningstekniska skäl icke utgör hinder härför.

8 §.

Lödning på ädelmetallarbeta får icke förekomma i sådan omfattning och av sådan beskaffenhet att, om arbetet nedsmältes, finhalten understiger i 5 § angivna halter med deras remedier med mer än för platina- eller guldarbete fem tusendelar samt för silverarbete åtta tusendelar. Ädelmetallarbeta, varå förekommer lödning i strid med vad nu sagts, skall anses underhaltigt.

9 §.

Ädelmetallarbeta, vilket icke uppfyller fordringarna enligt 5—8 §§, må icke försäljas eller importeras. Om undantag härifrån stadgas i 10—12 §§.

10 §.

Utan hinder av vad i 9 § stadgas må ädelmetallarbeta, som blivit taget i mät eller tillhör konkursbo eller dödsbo utan att ha för sådant bo tillverkats eller inköpts, försäljas under hand eller på auktion.

11 §.

Utan hinder av vad i 9 § stadgas må till riket införas

a) tävlingspris, gåvor, föremål som inköpts på resa i utlandet och äro avsedda för importörens eller hans familjs personliga bruk samt föremål som äro att hänföra till flyttsaker;

b) ädelmetallarbeten, som inkomma för att förevisas såsom prover eller såsom utställningsföremål och vilka äro avsedda att därefter återutföras, såvida införseln är traktatsenligt medgiven.

Då fråga är om gåvor eller föremål som inköpts på resa i utlandet och äro avsedda för importörens eller hans familjs personliga bruk, skall ägaren härom på begäran avlämna en av honom på heder och samvete avgiven skriftlig försäkran.

12 §.

Mynt- och justeringsverket äger i andra fall än i 10 och 11 §§ sägs, när särskilda skäl föreligga, på därom gjord ansökan medgiva försäljning eller införsel av ädelmetallarbeta som ej uppfyller fordringarna enligt 5—8 §§.

Ansvarsstämpling och kontrollstämpling

13 §.

Inom riket tillverkade ädelmetallarbeten skola genom tillverkarens försorg förses med ansvarsstämplar, varmed avses ortsmärke, tillverkarens namnstämpel (tillverkarstämpel) och årsbokstav ävensom, i fråga om guldarbeten, finhaltsstämpel. Saknas tillräckligt utrymme för anbringande av såväl kontrollstämpel, varom i 21 § förmåles, som samtliga ansvarsstämplar, må dock ortsmärket och, där så är erforderligt, jämväl årsbokstaven utelämnas.

Mynt- och justeringsverket må i fall där tillverkningen uppenbarligen icke skett för yrkesmässig försäljning medgiva att annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel utelämnas.

14 §.

Ädelmetallarbeta, som införes till riket, må icke vara försett eller efter införseln förses med annan i denna förordning avsedd ansvarsstämpel än finhaltsstämpel.

15 §.

Ansvarsstämpel skall vara utförd så att den lämnar upphöjd text, begränsad av stämpelns ytterkonturer (reliefstämpel).

16 §.

Ortsmärke bestämmes för varje särskild tillverkningsort av mynt- och justeringsverket.

17 §.

Tillverkarstämpel skall vara godkänd av och registrerad hos mynt- och justeringsverket. Stämpeln må endast innehålla bokstäver eller ord. Den må ej vara så utformad, att den med lätthet kan förväxlas med annan hos verket registrerad och i bruk varande tillverkarstämpel. Stämpeln må ej angiva annan än den, som tillverkat arbetet.

18 §.

Årsbokstav skall angiva tillverkningsåret. Såsom årsbokstav användes en av följande bokstäver ur det latinska alfabetet, nämligen A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z med efterföljande siffra. Bokstäverna användas i följd, en för varje år. Då hela bokstavsserien är genomgången skall densamma från början ånyo genomlöpas. Serien skall beräknas ha börjat användas med A år 1759. Den vid bokstaven fogade siffran skall utmärka den omgång, nämnda bokstavsserie är i användning sedan 1759.

19 §.

Finhaltsstämpel för guld skall innehålla bokstaven K (karat) jämte framförstående siffror. Följande stämplat är medgivna:

23 K, utmärkande en finhalt av lägst 975 tusendelar,

20 K, utmärkande en finhalt av lägst 840 tusendelar samt

18 K, utmärkande en finhalt av lägst 750 tusendelar,

med ett remedium i varje fall av fem tusendelar.

Vid bestämmande av finhalt i fall som här är i fråga skall vad i 8 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

20 §.

Tillverkare är ansvarig för att utfört arbete motsvarar åsatta ansvarsstämplar.

21 §.

Inom riket tillverkat eller importerat ädelmetallarbeta, vars vikt uppgår för platina- eller guldarbete till ett gram eller däröver och för silverarbete till 15 gram eller däröver, skall, såvitt fråga icke är om meterkedja eller annat halvfabrikat eller arbete, som i 10—12 §§ avses, förses med kontrollstämpel till bestyrkande av att arbetet uppfyller fordringarna enligt denna förordning.

Ädelmetallarbeta, vilket icke omfattas av kontrollstämplingsplikt, som i första stycket sägs, må förses med kontrollstämpel om begäran därom framställs och arbetet uppfyller fordringarna enligt denna förordning; dock att meterkedja eller annat halvfabrikat må kontrollstämplas endast där mynt- och justeringsverket så medgiver.

22 §.

Ingår i ett arbete skilda ädelmetaller skall frågan, huruvida kontrollstämplingsplikt enligt 21 § föreligger, bedömas särskilt för varje ädelmetall.

23 §.

Importerade halvfabrikat och andra importerade ädelmetallarbeten, som icke underkastas kontrollstämpling, skola, såvitt fråga icke är om arbeten som avses i 11 eller 12 §, likväl vid införseln kontrolleras beträffande finhalten.

24 §.

Kontrollstämpel utgöres i fråga om guldarbeten av tre kronor i hjärtformig sköld för inhemska arbeten och i oval sköld för utländska arbeten samt i fråga om platina- och silverarbeten av enahanda beteckning med ett efterföljande P beträffande platinaarbeten och S beträffande silverarbeten. Kontrollstämpel skall vara utförd som reliefstämpel.

25 §.

Kontrollstämpling utföres av mynt- och justeringsverket eller, på de orter mynt- och justeringsverket bestämmer, av särskilda kontrollstämplingsförrättare. Probering av ädelmetallarbetes finhalt utföres av mynt- och justeringsverket.

Mynt- och justeringsverket utser kontrollstämplingsförrättare och äger entlediga honom från uppdraget samt förordna vikarie för honom, allt efter länsstyrelsens hörande.

26 §.

Inom riket tillverkat ädelmetallarbete, som skall kontrollstämplas, skall av tillverkaren inlämnas i Stockholm till mynt- och justeringsverket och å annan ort till kontrollstämplingsförrättare; i senare fallet är det dock tillverkaren obetaget att på egen bekostnad inlämna arbetet till mynt- och justeringsverket. Vid inlämnandet skall arbetet, försett med vederbörliga ansvarsstämplar, till alla dess delar företes samt i övrigt vara i det skick som mynt- och justeringsverket bestämmer.

Då ädelmetallarbete, som icke på grund av vad förut sagts må införas i riket utan kontrollstämpling eller kontroll med avseende å finhalten, från utlandet inkommer till svensk distriktullanstalt, skall detsamma på importörens bekostnad översändas till mynt- och justeringsverket.

27 §.

Kontrollstämpling av ädelmetallarbete skall äga rum, om arbetet inlämnats till mynt- och justeringsverket, sedan probering skett samt, om arbetet inlämnats till kontrollstämplingsförrättare, sedan av detsamma tagits prov för probering.

Provtagning må, på sätt mynt- och justeringsverket bestämmer, ske i form av stickprov.

28 §.

Kontrollstämpling må icke äga rum om arbetet därigenom skulle skadas, utan skall för sådant fall i stället utfärdas kontrollbevis om att arbetet uppfyller fordringarna för kontrollstämpling.

29 §.

Arbete, som inkommit till riket för att förevisas såsom prov eller utställningsföremål och därefter återutföras, skall i stället för kontrollstämpel förses med plomb eller annat identifieringsmärke på sätt mynt- och justeringsverket bestämmer.

30 §.

Å ädelmetallarbete anbragt kontrollstämpel eller ansvarsstämpel må icke avsiktligt utplånas, med mindre sådant utplånande till följd av nedskrotning, lagning eller omarbetning av arbetet finnes nödvändigt.

Angående ändring av finhaltsstämpel på guldarbete i visst fall stadgas i 34 §.

31 §.

Å här i riket tillverkade ädelmetallarbeten må andra stämplor än kontrollstämpel och ansvarsstämplor icke förekomma i form av reliefstämplor. Från vad nu stadgats äger mynt- och justeringsverket medgiva undantag.

Å ädelmetallarbete må i övrigt icke förekomma stämpel eller annat märke, som lätt kan förväxlas med kontroll- eller ansvarsstämpel.

32 §.

Ädelmetallarbete, som i strid med föreskrifterna i denna förordning icke är försedd med kontrollstämpel eller ansvarsstämpel, eller är försedd med stämpel eller annat märke, som enligt förordningen ej må åsättas arbetet, må icke försäljas.

Förfarandet med underhålliga arbeten

33 §.

Befinnes till försäljning avsett ädelmetallarbete ej vara fullhaltigt och är ej fråga om arbete som avses i 10—12 §§, skall, oberoende av om förhållandet kan medföra ansvar, arbetet sönderslås genom mynt- och justeringsverkets försorg eller enligt dess föreskrifter.

Ädelmetallarbete må icke sönderslås med mindre probering ägt rum. Om proberingens resultat skall vederbörande tillverkare eller försäljare underrettas, och äger denne att, därest material finnes för förnyad probering, påkalla sådan och närvara personligen eller genom ombud vid den med anledning därav verkställda förrättningen.

34 §.

Befinnes vid probering för kontrollstämpling guldarbete, som är fullhaltigt, vara åsatt oriktig finhaltsstämpel, skall arbetet för ändring av stämpeln återställas till ägaren innan kontrollstämpel anbringas å arbetet.

Befinnes till försäljning avsett kontrollstämpelat guldarbete, som är fullhaltigt, vara förfärdigat av en metallegering av lägre finhalt än påslagen finhaltsstämpel utvisar, skall ändring av stämpeln vidtagas genom mynt- och justeringsverkets försorg.

35 §.

Uppfyller ädelmetallarbete, som inkommit till distrikttullanstalt och överlämnats till mynt- och justeringsverket, icke för införsel föreskrivna fordringar enligt denna förordning, skall det på importörens bekostnad från mynt- och

justeringsverket översändas till distrikttullanstalten i införselorten för att återutföras ur riket. Dock må efter medgivande av mynt- och justeringsverket underhålligt arbete, som på tillförlitligt sätt styrkes vara av importörens egen tillverkning och förut av honom exporterat, utlämnas till importören i den ordning, som är stadgad för utlämnande av importerade arbeten.

Har ädelmetallarbeta vid import tagits i beslag och i laga ordning förklarats förbrutet och är arbetet av beskaffenhet att, enligt vad ovan sägs, icke få till riket införas, må det icke av tullverket försäljas förrän detsamma sönderslagits och nedsmälts, såvida ej betryggande säkerhet erhålles för att arbetet efter försäljningen blir utfört ur riket.

36 §.

Vägras kontrollstämpling av arbete på den grund att arbetet icke uppfyller bestämmelserna om lödning i 8 §, må på begäran av ägaren nedsmältning ske för bestämmande av finhalten; och skall ägaren beredas tillfälle att personligen eller genom ombud närvara vid nedsmältningen.

Avgifter

37 §.

1 mom. För kontrollstämpels åsättande samt för utfärdande av kontrollbevis som i 28 § sägs skall erläggas kontrollavgift, innefattande ersättning jämväl för verkställd probering,

för platinaarbete med 9 öre för varje fulla två decigram,
för guldarbete med 3 öre för varje fulla två decigram, och
för silverarbete med ett öre för varje fullt gram,
allt av sammanlagda vikten av de kontrollstämplade arbetena.

Är arbete sammansatt av flera ädelmetallegeringar skall avgift utgå för varje legering för sig.

Vid bestämmande av arbetes vikt skall avdrag göras för beståndsdelar av andra ämnen än ädelmetall, dock ej för infattade stenar. Avdrag må ej göras för ädelmetall, som vid färdigställande av arbete kan beräknas komma att bortgå.

2 mom. För anbringande av plomb eller annat identifieringsmärke skall erläggas märkningsavgift med fem öre för varje arbete.

3 mom. För probering, som icke åtföljes av kontrollstämpling, för bestämning av vikt finmetall och för omsmältning skall utgå avgift enligt vad därom är särskilt stadgat.

Näringsidkares anmälningsskyldighet

38 §.

Envar som vill för avsalu tillverka ädelmetallarbeten, som äro underkastade kontroll enligt denna förordning, eller idka grosshandel därmed eller försälja sådana varor i bod eller från annat upplagsställe skall, innan rörelsen börjar, göra anmälan hos mynt- och justeringsverket och därvid lämna uppgift om var rörelsen skall idkas samt tillika förete dels bevis om anmälan enligt 9 § näringsfrihetsförordningen, där sådan anmälan skall äga rum, och dels, då fråga är om juridisk person, i förekommande fall vederbörligt registreringsbevis.

Önskar någon sälja ädelmetallarbeta å sådan realisation som omförmäles i 9 § 3 mom. näringsfrihetsförordningen skall han, innan realisationen vid-

tages, göra anmälan därom hos mynt- och justeringsverket med bifogande av uppgift om var realisationen skall äga rum samt bevis om tillstånd därtill.

Då tillverkning eller försäljning som i denna paragraf avses förflyttas eller upphör, skall anmälan därom göras hos mynt- och justeringsverket.

39 §.

Under utövande av gårdfarihandel må, vid äventyr som är stadgat för olaga gårdfarihandel, försäljning av ädelmetallvaror icke äga rum.

Tillsyn

40 §.

Myntdirektören äger att personligen eller genom befullmäktigat ombud i lokaler för tillverkning eller försäljning av ädelmetallarbeten göra sig underrättad om beskaffenheten av förekommande lager av ädelmetallarbeten och att för undersökning därifrån medtaga sådant arbete. Tillträde till dylika lokaler må icke förvägras myntdirektören eller hans ombud.

41 §.

I lokal, där ädelmetallarbeta tillverkas för avsalu, skall ett exemplar av denna förordning finnas tillgängligt.

Ansvarsbestämmelser m. m.

42 §.

1 mom. Med dagsböter straffes, där förfarandet icke är i allmän lag belagt med straff,

den som tillverkat ädelmetallarbeta i strid med bestämmelserna i 5—8 §§ eller guldarbete med lägre halt än påslagen finhaltsstämpel utmärker, dock endast där försäljning av arbetet skett;

den som försäljer ädelmetallarbeta i strid med 9 eller 32 § eller guldarbete med lägre halt än påslagen finhaltsstämpel utmärker eller ädelmetallarbeta, vars beskaffenhet eljest icke överensstämmer med i denna förordning eller med stöd av densamma meddelade bestämmelser; dock att vad nu sagts icke gäller beträffande kontrollstämpelat arbete, där försäljaren är en annan än tillverkaren samt försäljaren icke haft vetskap om arbetets oriktiga beskaffenhet;

den som överflyttar kontrollstämpel eller ansvarsstämpel från ett ädelmetallarbeta till ett annat eller förser sådant arbete med oriktig stämpel eller stämpel, som icke må åsättas arbetet, eller utplånar kontrollstämpel eller ansvarsstämpel från ädelmetallarbeta, där åtgärden ej är nödvändig i samband med nedskrotning, lagning eller omarbetning av sådant arbete; samt

den som förser till riket infört ädelmetallarbeta med annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel eller med vetskap om att så skett försäljer sådant arbete.

2 mom. Har åtgärd som i 1 mom. avses företagits i större omfattning, må dömas till fängelse i högst sex månader.

3 mom. Med böter högst 300 kronor straffes

den som utan sådan anmälan som är föreskriven i 38 § tillverkar ädelmetallarbeten eller med sådana arbeten idkar handel som i nämnda paragraf sägs;

den som underlåter att vid förflyttning av eller upphörande med sådan tillverkning eller handel göra i nämnda paragraf stadgad anmälan;

den som förvägrar myntdirektören eller hans ombud tillträde till lokal som avses i 40 § eller vägrar att lämna det biträde, som erfordras för fullgörande av den i nämnda paragraf föreskrivna tillsynen; samt

den som bryter mot vad i 41 § är stadgat.

43 §.

Med försäljning likställes i denna förordning saluhållande, så ock utlämnande av beställt arbete, vilket tillverkats av ädelmetall som tillhandahållits av beställaren.

44 §.

Husbonde ansvarar, där brott mot denna förordning begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, för brottet, liksom vore detta begånget av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att brottet skett utan hans vilja och vetskap.

45 §.

Den som har eller haft att taga befattning med kontroll enligt denna förordning må icke i vidare mån än hans tjänsteutövning fordrar yppa tillverkares eller försäljares yrkeshemlighet eller affärsförhållande, varom han därvid erhållit kännedom.

46 §.

Har domstol meddelat dom i mål angående förhållande som avses i denna förordning, skall domstolen sända ett exemplar av domen till mynt- och justeringsverket.

47 §.

Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t därtill förordnar äger meddela de ytterligare föreskrifter, som kunna befinnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957.

Genom förordningen upphävas, med de begränsningar nedan stadgas, förordningen den 18 oktober 1912 (nr 366) angående kontroll å guld- och silverarbeten;

förordningen den 2 mars 1923 (nr 49) angående kontroll å platinaarbeten; samt

kungörelsen den 23 augusti 1929 (nr 273) angående utvidgad kontroll å användningen av guld och silver ävensom angående kontroll å användningen av platina.

De upphävda författningarna skola alltjämt äga tillämpning beträffande ädelmetallarbeten, som åsatts stämplars med stöd av nämnda författningar eller vilka arbeten före den 1 januari 1957 importerats eller inlämnats för kontrollstämpling; dock skola såvitt angår guldarbeten de nya bestämmelserna om minimihalt tillämpas.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Genom propositionen inhämtas riksdagens yttrande över huvudgrunderna i ett förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten (platina-, guld- och silverarbeten). Förslaget innebär framför allt en modernisering av lagstiftningen på detta område. Bland nyheterna må nämnas att förbud införes mot s. k. fullmaktsstämpling. För gularbeten bibehålles enligt förslaget 18 karat såsom lägsta tillåtna halt med den jämkningen att minimihalten fint guld efter internationellt mått bestämes till 750 tusendelar i stället för nu stadgade 760 tusendelar. Minimihalterna för silver- och platinaarbeten föreslås oförändrade. Viktgränsen för obligatorisk stämpling av silverarbeten föreslås höjd från 5 till 15 gram. Beträffande avgifterna för kontrollstämpling föreslås ingen ändring. I övrigt innefattar förslaget bl. a. bestämmelser i syfte att på ett effektivare sätt än hittills förhindra tillverkning av och handel med underhaltiga ädelmetallvaror.

Inledning

De nu gällande bestämmelserna rörande kontroll å ädla metaller återfinnes huvudsakligen i förordningen den 18 oktober 1912, nr 366, angående kontroll å guld- och silverarbeten samt i förordningen den 2 mars 1923, nr 49, angående kontroll å platinaarbeten. Sistnämnda förordning innefattar väsentligen en hänvisning till 1912 års förordning — särskilda bestämmelser meddelas endast i vissa avseenden, bland annat rörande minimihalt och kontrollavgift. Närmare föreskrifter om tillverkares åligganden har meddelats i ordningsstadgan den 18 oktober 1912, nr 367, för tillverkning av guld- och silverarbeten m. m., vilken jämlikt förordningen nr 49/1923 är tillämplig jämväl å platinaarbeten.

De första mer omfattande kontrollbestämmelserna beträffande ädelmetallarbeten tillkom genom utfärdandet av 1752 års kontrollstadga. Då infördes den offentliga kontrollstämplingen och inrättades en särskild kontrollmyndighet. De nu gällande kontrollbestämmelserna reglerar tillverkning, import och försäljning av guld-, silver- och platinaarbeten. Syftet är att skapa en offentlig kvalitetsgaranti med avseende å arbetenas halt av ädelmetall. I enlighet härmed föreskrives att de berörda arbetena skall innehålla viss minimihalt guld, silver eller platina och tillverkning, import och försäljning av arbeten, som icke håller föreskriven halt, förbjödes med vissa undantag. Till dessa stadganden ansluter sig bestämmelser om probering och kontrollstämpling genom myntverkets försorg m. m. För kontrollen utgår särskilda kontrollavgifter.

Sedan frågan om en översyn av den gällande lagstiftningen på området aktualiserats i olika sammanhang genom framställningar från myndigheter och organisationer m. fl., tillkallade chefen för finansdepartementet den 19

november 1952 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande numera justitierådet H. M. Digman med uppdrag att verkställa en utredning om kontrollen å guld-, silver- och platinaarbeten m. m. Tillika uppdrog departementschefen åt ett flertal personer att såsom sakkunniga biträda utredningsmannen. Utredningen antog benämningen *1952 års kontrollstämpelutredning*.

Med skrivelse den 8 februari 1955 har utredningsmannen överlämnat betänkande med förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten och till ädelmetallstadga. Av skrivelsen framgår, att utredningsmannen i samtliga frågor samrått med de sakkunniga, vilka anslutit sig till de i betänkandet framlagda förslagen, med det undantaget, att direktören C. S. Roos, Guldsmedsbranschens leverantörförening, anmält avvikande mening beträffande av utredningsmannen framlagt förslag om jämkning av den gällande minimihalten för guldarbeten.

Över utredningens förslag har, efter remiss, yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer.

På grundval av de förslag som utredningen framlagt har inom finansdepartementet utarbetats förslag till förordning om kontroll å ädelmetallarbeten.

I den närmare utformningen av kontrollen å ädelmetallarbeten har riksdagen icke tidigare medverkat. Däremot har kontrollavgifterna för guld- och silverarbeten fastställts till sina nuvarande belopp efter medgivande av riksdagen. Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, framhåller i propositionen att, då kontrollbestämmelsernas utformning hade en genomgripande inverkan på den berörda näringens allmänna villkor och även vore av stor betydelse för allmänheten, han förordade att riksdagens yttrande inhämtades beträffande regleringens huvudgrunder, då en allmän översyn av bestämmelserna nu företogs. Tillika borde, enligt departementschefen, den av utredningen i enlighet med dess direktiv till övervägande upptagna frågan om införande av kvalitetsbeteckningar å nysilvervaror underställas riksdagens prövning i detta sammanhang.

Beträffande de skäl, som ligger till grund för det framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Departementschefen

I fråga om kontrollstämplingsplikt och kontrollstämplingens utförande uttalar departementschefen följande.

»De gällande kontrollbestämmelserna omfattar med vissa undantag arbeten i guld-, silver- och platinalegeringar där ädelmetallen ingår på annat sätt än enbart såsom plätning, platinering, förgyllning eller försilvring. Från bestämmelserna undantages helt vissa för tekniska eller praktiska ändamål avsedda artiklar, ädelmetallarbeten som tillverkas för export samt mynt och medaljer som tillverkas vid mynt- och justeringsverket.

Den offentliga kontrollens väsentliga syfte är att garantera upprätthåll-

landet av de stadgade kraven på minimihalt av ädelmetall och de centrala momenten i denna innefattar probering av finhalt samt åsättandet av den offentliga kontrollstämpeln. Kontrollen omfattar såväl här i landet tillverkade som importerade arbeten. Kontrollstämplingsplikt föreligger i fråga om inom landet tillverkade ädelmetallarbeten så snart vikten uppgår till 1 gram och däröver i fråga om guld- och platinaarbeten och 5 gram och däröver i fråga om silverarbeten. Hinder föreligger dock icke att få smärre arbeten kontrollstämplade. Kontrollstämplingen av importerade arbeten är obligatorisk oavsett vikten. Till de nu berörda huvudreglerna ansluter sig bestämmelser om förbud mot försäljning av icke kontrollstämplade arbeten. Undantag från bestämmelserna medges såtillvida att import och försäljning av icke kontrollerade varor får ske i vissa fall. Här må endast nämnas att såväl import som försäljning får ske utan kontroll då fråga är om bl. a. i utlandet tillverkade utländska ordensdekorationer samt föremål av antikvariskt värde.

Beträffande kontrollstämplingens utförande må erinras om att kontrollstämpling sker såväl vid mynt- och justeringsverket i Stockholm som i landsorten. Probering av finhalten företas däremot endast vid mynt- och justeringsverket. Arbeten, som inlämnas för kontroll i landsorten, stämplas och återställs innan proberingen ägt rum. Det är sålunda här fråga om en efterhandskontroll av finhalten. Kontrollstämplingsorterna i landsorten bestämmas av vederbörande länsstyrelse medan stämplingsförrättarna utses av mynt- och justeringsverket efter länsstyrelsens hörande. Antalet kontrollstämplingsorter är nu 123.

Enligt utredningens förslag bör den allmänna ordningen för kontrollstämplingen bibehållas i huvudsak i nuvarande utformning. Den ändringen föreslås dock att viktgränsen för kontrollstämplingspliktiga silverarbeten höjes från 5 till 10 gram samt att importerade arbeten i sådant hänseende likställs med inhemska arbeten. Om importör icke begär kontrollstämpling av småarbeten bör dessa vid införseln likväl kontrolleras med avseende på halten.

Utredningen berör inledningsvis de allmänna skälen för bibehållande av en offentlig kontroll i avseende å ädelmetallarbeten. Härvid anföres bland annat att allmänheten icke har möjlighet att själv bedöma varornas kvalitet, och att ädelmetallföremål — till skillnad från exempelvis pärlor och ädelstenar — spelar en framträdande roll på varumarknaden och har intresse för snart sagt varje medborgare. Beträffande ädelmetallarbeten föreligger vidare, erinras det, betydande risker för brottslig verksamhet. Även kultur- och traditionssynpunkter anföres i detta sammanhang.

Beträffande kontrollens allmänna omfattning och utförande har utredningen närmare diskuterat möjligheterna att dels undantaga småarbeten från kontrollstämpling, dels undvika efterhandsprovning av finhalten beträffande sådana arbeten som inlämnas i landsorten.

I förstnämnda hänseende har utredningen framhållit att enbart en höjning av viktgränsen för den obligatoriska stämplingen med bibehållande

av möjligheten till frivillig stämpling av småarbeten icke skulle leda till mer betydande förenklingar i praktiken. Härför skulle erfordras förbud mot stämpling av småarbeten. Utredningen har emellertid ansett att tillräcklig anledning icke föreligger för att införa ett sådant förbud och att det särskilda värde som ädelmetallföremål får genom kontrollstämplingen icke bör förmenas köparna av dessa mindre föremål.

I förevarande sammanhang upplyses att de särskilda sakkunniga, som biträtt utredningen, uttalat att viktgränsen för småarbeten icke borde sättas högre än ett halvt gram för guld och fem gram för silver, om förbud mot stämpling av småarbeten skulle införas.

Det förut berörda problemet rörande efterhandsprovningen av finhalten anser utredningen mera vara av principiell än praktisk natur, eftersom kontrollsystemets viktigaste effekt är av preventiv art. I sådant hänseende synes det enligt utredningen fylla alla rimliga krav. Dessutom påpekas att det skulle vara förenat med stora praktiska svårigheter att vidtaga sådana åtgärder att systemet med efterhandskontroll undanröjes. Å ena sidan anses olägenheter för de berörda näringsidkarna uppkomma om kontrollstämplingen centraliserades till mynt- och justeringsverket, och å den andra anses det knappast möjligt att erhålla tillräckligt kompetent personal i landsorten för att icke blott kontrollstämplingen utan även proberingen av finhalten skulle kunna ombesörjas där.

Utredningsmannens förslag i vad avser de allmänna riktlinjerna för den offentliga kontrollen har tillstyrkts av det stora flertalet remissinstanser. Bland de tillstyrkande remissmyndigheterna har statens priskontrollnämnd dock gjort vissa uttalanden om kontrollstämplingens inverkan på prissättningen av ädelmetallvaror. Nämnden anmärker att kontrollstämplingen otvivelaktigt skapar en goodwill för ädelmetallvarorna som i vissa fall — särskilt beträffande smärre silververor — sannolikt möjliggör uttagande av högre priser än som med hänsyn till varornas faktiska värde kan anses vara rimligt. Nämnden har emellertid ej i och för sig funnit anledning till erinran mot utredningens förslag.

Svenska slöjdföreningen har ansett önskvärt, att den obligatoriska kontrollstämplingen av ädelmetallvaror avskaffas och föreslår utredning av denna fråga. Föreningen betonar särskilt önskvärdheten av skapandet av en pris- och kvalitetskonkurrens på lika villkor mellan olika konsthantverksprodukter och anser kontrollstämpling utgöra ett hinder härvidlag. Statens organisationsnämnd yrkar att offentlig kontrollstämpling och probering av inom landet tillverkade silververor avskaffas. Nämnden pekar på att silver i och för sig har relativt ringa värde och att metallvärdet i silverföremål endast utgör en mindre del av priset. Ett avskaffande av kontrollen beträffande silververor skulle vidare bland annat möjliggöra en betydande inskränkning av kontrollpersonalen och underlätta en rationalisering av mynt- och justeringsverkets organisation.

Kontrollstämplingen av ädelmetallvaror har gammal hävd i vårt land. I likhet med utredningen och det övervägande antalet remissinstanser kan

jag icke finna, att sådana skäl framkommit att den offentliga kontrollen bör avskaffas. Det är visserligen uppenbart, att också nackdelar är förbundna med den offentliga stämplingen. Såsom i ett par remissyttranden påpekats torde konkurrensen mellan konsthantverksprodukter av ädelmetall respektive av annat material i viss mån hämmas genom det särskilda goodwillvärde som kommit att knytas till stämpeln. Stämplingen kan också antagas skapa möjligheter att uttaga högre priser än eljest skulle kunna ske. Allt fortfarande får ädelmetallvarorna emellertid anses inta en sådan särställning i förhållande till andra jämförliga artiklar, att en särskild reglering av tillverkning och försäljning av dessa är påkallad. Icke minst bör i detta sammanhang beaktas, att riskerna för brottsliga förfaranden är särskilt stora beträffande ädelmetallvaror.

De nu anförda allmänna skälen för den offentliga kontrollens bibehållande gör sig givetvis främst gällande i avseende på arbeten med ett icke alltför obetydligt ädelmetallvärde. Beträffande smärre arbeten, speciellt smärre silverarbeten, kan såsom också utredningsmannen framhållit viss tvekan råda om värdet ur allmän synpunkt av kontrollstämplingen. De fördelar som genom ett undantagande av småarbetena skulle uppnås, bl. a. en viss personalbesparing, synes emellertid icke vara av den betydelse att kontrollstämplingen av småarbeten bör avskaffas.

I vad avser kontrollstämplingsplikts omfattning, finner jag i likhet med utredningsmannen att en viss inskränkning i den obligatoriska stämplingen av silverarbeten bör kunna vidtagas. Viktgränsen härvidlag torde emellertid böra höjas något mer än som föreslagits av utredningsmannen, lämpligen till 15 gram. Vad utredningsmannen i övrigt föreslagit rörande kontrollstämplingsplikts omfattning föranleder ingen erinran från min sida.

I vad avser den allmänna ordningen för kontrollens utförande kan jag i likhet med utredningsmannen icke finna att sådana nackdelar är förknippade med det rådande systemet att några väsentliga ändringar är påkallade. Emellertid synes vissa fördelar stå att vinna genom en viss inskränkning i antalet kontrollstämplingsorter. Det torde icke vara nödvändigt att bibehålla kontrollstämpling å alla de orter där arbeten inlämnas från endast en eller ett par tillverkare och där verksamhetens omfattning icke är så stor att kontrollavgifterna uppgår till det belopp som utbetalas som arvode åt stämpningsförrättaren. Genom en sådan inskränkning torde också möjligheten att upprätthålla kraven på kontrollstämplingsförrättarnas kompetens bli större än för närvarande. Några egentliga olägenheter för tillverkarna torde icke behöva uppkomma genom en sådan åtgärd, därest vederbörlig hänsyn toges till de beträffande varje särskild ort föreliggande omständigheterna. En sådan bedömning som här kommer i fråga synes emellertid böra göras av den centrala kontrollmyndigheten. Med hänsyn härtill förordar jag den ändringen i gällande ordning att befogenheten att bestämma kontrollstämplingsorter överföres från länsstyrelserna till mynt- och justeringsverket. Liksom hittills bör kontrollstämplingsförrättare utses av mynt- och justeringsverket efter länsstyrelsens hörande.

Utredningsmannen har i samband med behandlingen av de nu berörda allmänna spörsmålen också föreslagit en viss utökning av antalet särskilda varor som är generellt undantagna från kontrollföreskrifterna. Dessutom har föreslagits att mynt- och justeringsverket erhåller befogenhet att i vissa fall medgiva dispens. Från min sida föreligger i huvudsak icke anledning till erinran mot dessa förslag. Emellertid undantages såväl enligt gällande ordning som enligt utredningsmannens förslag mynt, i utlandet tillverkade ordensdekorationer samt föremål av antikvariskt värde från kontrollen såväl i vad avser import som försäljning. Det synes ur författningsteknisk synpunkt lämpligare att generellt undantaga dessa varor från kontrollen. En sådan åtgärd innebär icke i praktiken någon ändring i fråga om de berörda varornas behandling. Författningstexten har i departementsförslaget ändrats i enlighet med vad nu sagts.

Vid remissbehandlingen har slutligen framförts yrkanden om särskild märkning av utländska arbeten samt om sådan ändring av kontrollstämp-larnas utseende, att åtskillnad lättare kan göras mellan inhemska och utländska varor. Med anledning härav vill jag påpeka att departementsförslaget — såsom av senare avsnitt framgår — innebär att utländska arbeten i fortsättningen icke skall få åsättas annan ansvarsstämpel än finhaltsstäm-pel medan inhemska arbeten alltid måste åsättas tillverkarstämpel. Härigenom och på grund av den redan nu förefintliga olikheten i kontrollstämplarnas utseende torde någon svårighet att särskilja utländska varor från inhemska icke komma att föreligga. Jag finner därför icke skäl förelå ytterligare bestämmelser i syfte att särskilja den inhemska tillverkningen.»

I fortsättningen behandlar departementschefen frågan om utformningen av bestämmelserna om minimihalt å ädelmetallarbeten och därmed sammanhängande spörsmål samt anför:

»Enligt gällande författningsbestämmelser får, med vissa undantag, guld-arbeten icke tillverkas, införas eller försäljas därest icke metallegeringen innehåller lägst 18 karat eller 760 tusendelar fint guld. Motsvarande minimihalter för platina- och silverarbeten är 950 respektive 830 tusendelar fin metall.

Utredningsmannens förslag innebär med avseende å guldarbeten endast den ändringen i gällande ordning att den föreskrivna halten för 18 karats guld jämkas från 760 till 750 tusendelar. Härvidlag erinras om att den internationellt gängse halten å 18 karats guld är 750 tusendelar fin metall. Någon anledning att genom bibehållandet av den högre minimihalten hindra import av fullgoda utländska varor synes enligt utredningen icke föreligga.

Under utredningsarbetet har också diskuterats frågan om en sänkning av minimihalten för guldarbeten till 14 karat, motsvarande 585 tusendelar fin metall. Tillräckliga skäl för en sådan sänkning har emellertid icke ansetts föreligga. Bibehållandet av en hög finhalt är enligt utredningen ett intresse såväl för guldsmedsnäringen som för allmänheten. Om en lägre halt skulle medgivas skulle priskonkurrensen framtvinga en generell kvalitets-

sänkning ned till minimihalten. En ökande försäljning av låghaltiga varor skulle också gynna en utveckling mot mer fabriksmässig och massbetonad framställning och den konstnärliga produktionen skulle bli lidande.

Bland remissinstanserna har endast Stockholms handelskammare uttalat sig för en sänkning av minimihalten för guldvaror till 14 karat. I övriga yttranden har utredningens ståndpunkt i denna del godtagits. Vad däremot beträffar frågan om jämkning av halten å 18 karats guld har utredningsförslaget avstyrkts av flertalet remissinstanser, däribland samtliga organisationer som företräder guldsmedsnäringen. Nämnda organisationer har främst understrukit, att den svenska guldsmedsnäringen skulle bli utsatt för en övermäktig konkurrens från utländsk massproduktion om den föreslagna ändringen genomfördes. Härvid har också pekats bl. a. på den hämmande inverkan som guldransoneringen har på den svenska guldsmedsnäringens konkurrenskraft. I några yttranden har framhållits att hela frågan om den svenska guldsmedsnäringens skydd bör utredas i ett sammanhang innan gällande minimihalt ändras.

I likhet med utredningen och det stora flertalet remissinstanser kan jag icke finna att några väsentliga skäl föreligger för en sänkning av den för guldarbeten gällande minimihalten från 18 till 14 karat. Däremot synes finhalten för 18 karats guld böra jämkas från 760 tusendelar till 750 tusendelar fin metall. Ur kvalitets synpunkt torde en sådan mindre jämkning icke vara av nämnvärd betydelse. Med anledning av vad som från de berörda näringsidkarna uttalats om behovet av skydd mot utländsk konkurrens vill jag framhålla, att det icke synes böra komma i fråga att bibehålla den gällande regeln enbart av dylika skäl. Med de förevarande kontrollbestämmelserna har avsetts att skapa en kvalitetsgaranti till skydd för den köpande allmänheten. Frågan i vilken mån den svenska guldsmedsnäringen kan vara i behov av skydd mot utländsk konkurrens torde sålunda få prövas på samma sätt som sker beträffande andra varor, alltså i samband med tullskyddets avvägning. Jag vill i detta sammanhang erinra om att guldsmedsnäringens tullskyddsfråga kommer att upptagas till bedömning i samband med behandlingen av det förslag till ny tulltaxa som 1952 års tulltaxekommitté väntas framlägga inom en nära framtid.

I avseende på silverarbeten har utredningen icke ansett sig böra föreslå någon ändring av gällande minimihalt, 830 tusendelar fin metall. Utredningen anmärker emellertid att större betänkligheter i och för sig icke gör sig gällande mot en mindre sänkning av minimihalten, då kvaliteten icke nämnvärt kan påverkas därigenom. Av utredningen framgår, att den i Danmark stadgade minimihalten är 826 tusendelar, i Finland 813, i Norge 830, i Västtyskland, Österrike, Schweiz och Frankrike 800 samt i England 925 tusendelar fin metall. Minimihalten i Belgien och Holland är 835 respektive 833 tusendelar.

Flertalet remissinstanser har i förevarande avseende godtagit utredningens ståndpunkt. Överståthållarämbetet och Stockholms handelskammare har dock förordat en sänkning av minimihalten till 800 tusendelar.

Såsom framgår av utredningen föreligger icke beträffande silverarbeten någon internationellt godtagen minimihalt. En sänkning av minimihalten till 800 tusendelar skulle innebära att vi godtog en lägre gräns än något av våra grannländer tillämpar. Med hänsyn härtill och då den i vårt land hittills gällande minimihalten icke torde innebära något egentligt hinder för införseln av utländska silverarbeten finner jag i likhet med utredningsmannen en ändring härvidlag icke påkallad.

Beträffande platinaarbeten har varken från utredningens eller remissorganens sida ifrågasatts någon ändring av gällande minimihalt å 950 tusendelar fin metall. Icke heller enligt min mening föreligger anledning till ändring härvidlag.

I enlighet med vad nu anförts förordar jag sålunda, att minimihalten för guldarbeten bibehålles vid 18 karat men att halten för 18 karats guld jämkas till 750 tusendelar fin metall. Beträffande silverarbeten och platinaarbeten föreslås ingen ändring av minimihalten.

Såsom förut berörts gäller med vissa undantag förbud mot såväl försäljning som import av icke fullhaltiga ädelmetallvaror. Från importförbudet medgives undantag då fråga är om gåvor m. m. samt föremål som inköpts på resa i utlandet och är avsedda för importörens eller hans familjs personliga bruk eller som är att hänföra till flyttsaker. Dessutom må utan kontroll införas bl. a. föremål av antikvariskt värde. Föremål av antikvariskt värde undantages även från försäljningsförbudet. Utan hinder av kontrollbestämmelserna må vidare föremål som blivit tagna i mät eller tillhör konkursbo eller dödsbo, utan att ha för sådant bo tillverkats eller inköpts, försälas under hand eller på auktion. Slutligen äger mynt- och justeringsverket att även i andra fall medgiva försäljning då särskilda skäl föreligger.

Utredningen har i förevarande sammanhang haft att taga ställning till vissa spörsmål, som tidigare aktualiserats genom en framställning från auktionsverket i Stockholm. I nämnda framställning hade auktionsverket hävdad, att den gällande regleringen på ädelmetallområdet alltför mycket begränsade allmänhetens möjligheter att bl. a. genom pantbelåning förfoga över legitimt förvärvade arbeten, som icke uppfyller de stadgade kraven på finhalt. Auktionsverket hade i första hand föreslagit att försäljningsförbudet slopades, i andra hand att undantagen från förbudet väsentligt vidgades. Stockholms handelskammare hade i yttrande över dessa förslag uttalat, att en mer betydande lättnad i de berörda hänseendena kunde uppnås endast om kraven på ädelmetallarbetenas finhalt sänktes.

Utredningsmannen har icke funnit det möjligt att inom ramen för det gällande kontrollsystemet medgiva någon uppmjukning av försäljningsförbudet. Utredningsförslaget innebär sålunda att förbudet bibehålles i nuvarande utformning.

Överståthållarämbetet förklarar sig dela utredningsmannens uppfattning i vad avser vidgning av de generella undantagen från försäljningsförbudet. Ämbetet anser emellertid att några vägande invändningar icke synes kun-

na göras mot att mynt- och justeringsverket i viss omfattning beviljar pantlåneföretag dispens från förbudet.

Det torde icke kunna bestridas, att allmänhetens möjligheter att förfoga över icke fullhaltiga men på legitimt sätt förvärvade ädelmetallföremål i vissa fall kan te sig alltför begränsade. Såsom av det föregående framgått har jag icke funnit mig böra förorda annan ändring av gällande minimihalter än att halten för 18 karats guld jämkas till 750 tusendelar fin metall. Departementsförslaget innebär sålunda på denna punkt icke någon mer betydande lättnad i förevarande hänseende. Att lösa problemet genom att helt slopa försäljningsförbudet eller väsentligen vidga undantagen från det samma torde återigen icke kunna ske utan att kontrollsystemets effektivitet äventyras. Ett förbud mot försäljning av icke fullhaltiga varor utan mera betydande inskränkningar torde nämligen vara oundgängligt såsom komplement till regleringen av tillverkning och import. Jag kan sålunda icke tillstyrka någon ändring i gällande ordning på denna punkt. Däremot har jag intet att erinra mot att mynt- och justeringsverket, såsom överståthållarämbetet föreslår, i viss omfattning lämnar pantlåneföretag dispens från försäljningsförbudet, därest försäljningen sker under betryggande kontroll. Den föreslagna bestämmelsen om myntverkets dispensrätt — vilken till sitt innehåll icke skiljer sig från det tidigare stadgandet härom — tillåter en önskvärd utvidgning av möjligheterna att försälja legitimt förvärvade ädelmetallföremål, vilka icke håller måttet enligt förordningen, och jag förutsätter att en dispensgivning kommer till stånd i enlighet med vad jag nu anför. Genom dispensgivningen och i någon mån genom den förordade sänkningen av minimihalten för guld synes en väsentlig del av syftet med auktionsverkets framställning bliva tillgodosett.»

Beträffande de föreslagna bestämmelserna rörande **a n s v a r s s t ä m p l i n g e n** framför departementschefen följande synpunkter.

»De frågor som utredningen haft att taga ställning till beträffande ansvarsstämplingen är huvudsakligen förknippade med namnstämpelein. Namnstämpelein utgör ett betydelsefullt led i den offentliga kontrollen och utmärker bl. a. vem som är ansvarig för ett arbetes halt av fin metall. Alla inom riket tillverkade ädelmetallarbeten skall åsättas hos mynt- och justeringsverket inregistrerad namnstämpel. Ursprungligen var denna stämpel en tillverkarstämpel, d. v. s. representerade den som tillverkat arbetet. Enligt gällande ordning är emellertid s. k. fullmaktsstämpling tillåten, vilket innebär att också namnstämpel, representerande annan än tillverkaren efter vederbörandes bemyndigande kan åsättas arbetet. Stämpelein är av samma karaktär vare sig den anger tillverkaren eller annan.

Den rådande ordningen har sedan länge varit föremål för kritik. För den offentliga kontrollverksamheten har fullmaktsstämplingen sålunda visat sig utgöra ett försvarande moment. Det har också ansetts i och för sig olämpligt att annan än tillverkaren kan stå som ansvarig för arbetets finhalt. En annan brist, som påtalats bl. a. från tillverkarhåll, är att det nuvarande systemet icke innebär något skydd mot att åsatt tillverkarstämpel utplånas och er-

sättes med annan namnstämpel. Slutligen har framhållits, att det är av intresse såväl för allmänheten som ur konsthistorisk synpunkt att genom namnstämpeln kunna fastställa vem som är tillverkare.

Utredningsmannens förslag innebär i nu berörda hänseenden i huvudsak följande. Fullmaktstämplingen förbjudes och endast tillverkarens namnstämpel godtages som ansvarsstämpel. Sådan stämpel skall åsättas varje inom riket tillverkat arbete. Vid sidan av tillverkarstämpeln införes en särskild försäljarstämpel. När ädelmetallarbeta säljes yrkesmässigt av annan än tillverkaren skall sålunda försäljaren äga rätt att anbringa för honom inregistrerad namnstämpel på arbetet. Åsättande av sådan stämpel medför intet ansvar för arbetets finhalt och denna har sålunda icke karaktär av ansvarsstämpel. Tillverkarstämpeln avses — såsom hittills — utförd som reliefstämpel, d. v. s. med upphöjd text, försäljarstämpeln som skarpstämpel, d. v. s. med nedsänkt text.

Vad ansvarsstämplingen i övrigt beträffar föreslås bl. a. att ädelmetallarbete, som införes i riket, icke må vara försett eller efter införseln förses med annan ansvarsstämpel än finhaltsstämpel. Med undantag för vissa särskilda fall införes förbud mot avsiktligt utplånande av ansvarsstämpel. I övrigt överensstämmer förslaget i allt väsentligt med gällande ordning.

Vid remissbehandlingen har ingen erinran framförts mot utredningens förslag.

Såvitt avser de föreslagna bestämmelserna rörande ansvarsstämplingen föreligger i huvudsak icke heller från min sida anledning till erinran.

Vad beträffar förslaget om införandet av en särskild försäljarstämpel, synes detta huvudsakligen vara avsett att tillgodose försäljarnas intresse att för egen del märka av dem försålda varor. Något behov att närmare reglera bruket av dylik stämpel synes emellertid ur kontrollsynpunkt icke föreligga. För övrigt torde de föreslagna bestämmelserna icke innebära något väsentligt skydd för försäljarstämpel utöver vad som följer av gällande lagstiftning om skydd för varumärken och om illojal konkurrens. Någon anledning att i ädelmetallförordningen införa särskilda bestämmelser om försäljarstämpel föreligger sålunda icke enligt min mening och jag förordar därför att utredningens författningsförslag ändras i enlighet härmed. Jag vill emellertid framhålla, att departementsförslaget icke innebär något hinder mot att särskild försäljarstämpel anbringas, därest densamma utföres så att förväxling med tillverkarstämpel icke kan uppkomma.»

För kontrollstämpels åsättande utgår särskild k o n t r o l l a v g i f t. Kontrollavgiften utgör för platina- och guldarbeten nio respektive tre öre för varje fulla två decigram och för silverarbeten ett öre för varje fullt gram. Då importerat arbete i stället för med stämpel i vissa fall förses med plomb eller annat identifieringsmärke skall avgift (märkningsavgift) härför erläggas med fem öre för varje arbete. Därjämte utgår för varje probering av importerat arbete extra proberingsavgift med sex kronor för platinaprov, två kronor för guldprov och en krona för silverprov. Restitution av erlagd kontrollavgift kan beviljas av mynt- och justeringsverket då det göres san-

nolikt, att arbetet exporterats, eller då varan inlämnats för att genom mynt- och justeringsverkets försorg utföras till utrikes ort. I sistnämnda fall utgår avgift med tre kronor för varje beviljad restitution.

Utredningen har föreslagit en höjning av avgifterna för platina- och guldarbeten från nio till 18 respektive från tre till sex öre per två decigram och i fråga om silverarbeten från ett till ett och ett halvt öre per gram. Vid sidan härav har föreslagits en särskild avgift av 10 öre för varje kontrollstämplat arbete. Utredningen har vidare föreslagit borttagande av den extra probe-ringsavgiften för importerade arbeten. Slutligen borde enligt utredningen den nu föreliggande möjligheten att i vissa fall erhålla restitution av avgifter, som erlagts för arbeten, vilka utföres ur riket, avskaffas.

Departementschefen anför i anslutning till utredningens förslag i denna del följande.

»Utredningens förslag innebär en väsentlig höjning av avgifterna för kontrollstämplingen. Beträffande guld- och platinaarbeten föreslås en fördubbling av den nu utgående kontrollavgiften och beträffande silverarbeten en höjning med femtio procent. Härutöver förordas införande av en särskild avgift å 10 öre för varje stämplat arbete. Med nu utgående avgifter har kontrollverksamheten för femårsperioden 1948—1953 lämnat ett genomsnittligt årligt överskott på 461 000 kronor. De föreslagna avgiftshöjningarna beräknas öka överskottet med omkring 700 000 kronor.

Utredningens nu berörda förslag har avstyrkts av flertalet remissinstanser. Härvid har särskilt framhållits, att avgifterna icke bör uttagas med högre belopp än att kostnaderna för kontrollen med viss säkerhetsmarginal blir täckta.

Då de nu gällande avgifterna fastställdes avvägdes de så att de icke blott skulle täcka kostnaderna för den offentliga kontrollverksamheten utan också ge statsverket en verklig inkomst av denna. Med hänsyn bl. a. till att särskild försäljningsskatt nu uttages å ädelmetallvaror kan jag icke biträda utredningens förslag att höja avgifterna. Icke heller i avseende på avgifternas konstruktion synes anledning föreligga att vidtaga några ändringar. I enlighet med vad nu anförts förordar jag sålunda att avgifterna uttagas i oförändrad ordning.

Vad utredningsmannen i övrigt föreslagit i avseende på avgifterna möter ingen erinran från min sida.»

Fråga om införande av kontrollplikt på p a l l a d i u m v a r o r, vilka f. n. icke omfattas av någon kontroll i vårt land, behandlas även i propositionen. Utredningen har icke nu velat föreslå en utsträckning av kontrollstämplingen till palladium och uttalar att om behov därav i framtiden skulle anses motivera införande av sådan kontrollstämpling, detta kunde ske genom att palladium likställdes med platina utom beträffande kontrollstämpelns utseende och måhända kontrollavgifternas storlek.

Departementschefen uttalar att han på av utredningsmannen anförda skäl anser att kontrollstämpling av palladiumvaror för närvarande icke bör föreskrivas.

I propositionen behandlas slutligen i ett särskilt avsnitt frågan om kvalitetsbeteckningar för nysilvervaror. Några officiellt fastställda kvalitetsbeteckningar för sådana varor finns icke för närvarande. Departementschefen framhåller att frågan om införandet av bestämmelser om minimikvaliteter och kvalitetsbeteckningar för nysilvervaror tidigare varit aktuell. Därvid hade bl. a. från nysilverfabrikanterna påpekats att de salubjudna varornas kvalitet vore synnerligen växlande såväl med avseende på silverbeläggningen som undermetallens beskaffenhet. Vidare hade framhållits att frånvaron av kvalitetsbestämmelser möjliggjorde illojal konkurrens och medförde olägenheter för såväl fabrikanterna som den köpande allmänheten. Departementschefen erinrar också om att yrkandet på särskilda lagstiftningsåtgärder vunnit anslutning från flera håll. I fortsättningen anför departementschefen i denna del:

»Kontrollstämpelutredningen har icke närmare undersökt de nuvarande förhållandena på nysilvermarknaden. Utredningen har icke heller framlagt något förslag till lagstiftning, utan i stället hänvisat till den numera föreliggande möjligheten att lösa frågan genom införandet av s. k. varudeklara-tioner. På utredningens initiativ har arbetet härmed redan påbörjats genom samarbete mellan varudeklarationsnämnden och nysilverfabrikanterna.

Det stora flertalet remissinstanser har icke framfört någon erinran mot utredningens ståndpunktstagande.

Övervägande skäl synes också enligt min mening tala för att de möjlig-heter till en lösning av frågan som varudeklarationsförfarandet erbjuder tillvaratages innan andra åtgärder överväges. Såsom utredningen framhållit torde det erbjuda stora svårigheter att på förevarande område åstadkomma klara och enhetliga regler, ägnade att upptagas i lagstiftning. Även ur andra synpunkter torde vissa nackdelar vara förbundna med en författningsmäs-sig reglering. Med hänsyn till nu berörda omständigheter finner jag icke anledning att i förevarande sammanhang upptaga frågan om lagstiftnings-åtgärder till närmare prövning.»

Utskottet

Sedan lång tid tillbaka har i vårt land funnits bestämmelser om kontroll å ädelmetallarbeten. Då nu en översyn av lagstiftningen på detta område företages, anmäler sig i första hand den frågan, om skäl alltjämt föreligger att bibehålla den offentliga kontrollen å sådana arbeten eller om denna nu kan avvaras, varigenom kontrollfrågan helt skulle bli en förtroende-sak mellan allmänheten och tillverkarna. För ett avskaffande av kontrollen kan bl. a. den synpunkten framföras att stämplingen torde föra med sig att allmänhetens uppmärksamhet särskilt riktas mot materialvärdet, medan varans funktion, form och estetiska värden icke i önskvärd utsträck-ning uppmärksammas. Det särskilda goodwillvärde, som kommit att knytas till stämpeln, torde även, såsom under remissbehandlingen av utredningens förslag påpekats, i viss mån verka hämmande på konkurrensen inom konst-

hantverksbranschen mellan ädelmetallarbeten och produkter av annat material.

Det torde emellertid icke kunna bestridas att när det gäller ädelmetallarbeten så speciella förhållanden är rådande att det måste anses väl motiverat att från det allmännas sida särskilda åtgärder vidtages i syfte att garantera förekomsten av viss mängd av den ädla metallen i varan. De skäl, som härvid kan anföras, är främst allmänhetens bristande förmåga att utan anlåtande av särskild sakkunskap värdesätta föremålets råmaterial samt den framträdande roll, som dessa varor numera spelar i samhällslivet, men även de icke obetydliga risker för brottsligt förfarande från illojala elements sida, som föreligger på detta område. Beaktas bör härvid även intresset av en förhållandevis hög kvalitet å materialet vid tillverkningen av ädelmetallarbeten samt de kulturintressen och den tradition, som är förbundna med den ifrågavarande kontrollen. Även konsthistoriska synpunkter bör härvid tilläggas betydelse.

Mot bakgrunden av det nu sagda finner utskottet, att de skäl, som kan framföras för bibehållande av den offentliga kontrollen å ädelmetallarbeten, måste anses äga sådan tyngd att utskottet ansluter sig till departementschefens mening att kontrollen bör bibehållas.

I fråga om omfattningen av kontrollstämplingsplikten delar utskottet departementschefens åsikt att en viss inskränkning bör kunna vidtagas i fråga om den obligatoriska stämplingen av silverarbeten. Den föreslagna viktgränsen, 15 gram, anser utskottet vara lämplig. Utskottet ansluter sig även till förslaget att importerade arbeten skall likställas med svenska i fråga om kontrollstämplingsplikten.

I propositionen har förordats en viss inskränkning i fråga om antalet kontrollstämplingsorter, och vidare har föreslagits att befogenheten att bestämma sådana orter överföres från länsstyrelserna till mynt- och justeringsverket. Utskottet vill i anslutning härtill framhålla att utskottet förutsätter att den förordade minskningen av antalet kontrollstämplingsorter sker med beaktande av branschens intressen och icke i större omfattning än som kan anses förenligt med en sund rationalisering på området.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit i fråga om kontrollstämplingsplikten och kontrollstämplingens utförande föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Såvitt angår de föreslagna bestämmelserna om minimihalt för ädelmetallarbeten är utskottet ense med departementschefen om att några väsentliga skäl för en sänkning av den för guldarbeten gällande minimihalten från 18 till 14 karat ej föreligger, och utskottet ansluter sig även till förslaget om bibehållande av de nu gällande bestämmelserna om lägsta finhalt för platin av 950 tusendelar och för silver av 830 tusendelar.

Vad beträffar förslaget om jämkning av den lägsta tillåtna finhalten för guldarbete och den för 18 karats guld gällande minimihalten från 760 till 750 tusendelar gör utskottet följande överväganden. Halten 760 tusendelar för guldarbeten har här i landet gammal hävd och kan föras tillbaka till bestämmelsen i 1752 års kontrollstadga om en minimihalt av 18 karat

4 grain eller 763,9 tusendelar. Utskottet har beaktat att den gällande haltbestämmelsen verkar hindrande mot import och härigenom bereder den svenska guldsmedsnäringsen visst skydd mot utländsk konkurrens. Att så är fallet framgår även av de av guldsmedsbranschens organisationer över utredningens förslag avgivna remissyttrandena, i vilka den föreslagna sänkningen av minimihalten genomgående avstyrkts. I remissyttrandena har även åberopats att den i Sverige nu gällande guldransoneringen ogynnsamt påverkar de svenska tillverkarnas konkurrensmöjligheter. Emellertid måste enligt utskottets mening beaktas att bestämmelserna om minimihalt tillkommit i syfte att skapa en kvalitetsgaranti till skydd för den köpande allmänheten. Utskottet är ense med departementschefen om att den föreslagna jämkningen ur kvalitetssynpunkt icke har någon nämnvärd betydelse. Vad beträffar guldransoneringens betydelse anser utskottet att det är principiellt olämpligt att i en författning av förevarande slag intaga bestämmelser som syftar till att kompensera genom krisregleringar inträdda förändringar i konkurrensläget för inhemsk industri. Det torde, som departementschefen i övrigt framhållit, icke böra komma i fråga att bibehålla den gällande regeln enbart såsom skydd mot utländsk konkurrens. Om förhållandena skulle anses påkalla vidgat skydd för svensk fabrikation, torde andra vägar härför böra sökas, exempelvis förstärkning av tullskyddet. Med hänsyn till det nu anförda vill utskottet icke motsätta sig den föreslagna jämkningen av den lägsta tillåtna finhalten för guldarbete och minimihalten för 18 karats guld till 750 tusendelar.

Vad avser i propositionen behandlade frågor rörande ansvarsstämplingen hälsar utskottet med tillfredsställelse förslaget om införande av förbud mot s. k. fullmaktstämpling. Även i övrigt ansluter sig utskottet till vad departementschefen i nämnda del uttalat.

Propositionens förslag i fråga om avgifterna för kontrollstämplingen möter ej heller någon erinran från utskottets sida.

I likhet med departementschefen anser utskottet att det ej finns skäl att f. n. införa föreskrifter om kontrollstämpling av palladiumvaror. Vidkommande spörsmålet om införandet av bestämmelser om minimikvaliteter och kvalitetsbeteckningar för nysilvervaror ansluter sig utskottet till uttalandet i propositionen att de möjligheter till en lösning av spörsmålet, som varudeklarationsförfarandet erbjuder, bör tillvaratagas innan andra åtgärder överväges. Utskottet vill här framhålla önskvärdheten av att, om så lämpligen kan ske, inom ramen för denna verksamhet måtte prövas möjligheten att ersätta den enligt utskottets mening missvisande beteckningen nysilver för här avsedda varor med annan lämplig benämning.

I fråga om den närmare utformningen av författningsförslaget vill utskottet här endast beröra en speciell fråga nämligen den föreslagna bestämmelsen om husbondeansvar i 44 §. I specialstraffrätten kan urskiljas två olika huvudregler i fråga om utformandet av husbondeansvaret. Enligt den ena regeln ligger bevisbördan på den enskilde. Denna regel förordas i förevarande proposition. Jämlikt den andra huvudregeln, vilken ansluter sig till i övrigt gällande rättsgrundsatser på straffrättens område, har åklagaren

bevisbördan. Förevarande fråga behandlades i samband med tillkomsten av 1954 års förfogandelag. Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, förordade härvid (prop. nr 20 år 1954 s. 143 o. f.) att stadgandet om husbondeansvar skulle få samma lydelse som i nu förevarande proposition föreslås. Han hänvisade därvid bl. a. till att frågan om husbondeansvaret och därmed sammanhängande spörsmål kunde förutsättas komma att närmare övervägas inom ramen för en av riksdagen i maj 1953 begärd utredning angående de allmänstraffrättsliga problemen inom specialstraffrätten och om en översyn av gällande specialrättsliga stadganden i förtydligande och enhetligande syfte. Andra lagutskottet (utl. nr 19 år 1954, s. 101 o. f.) ansåg emellertid att nämnda stadgande — liksom skett i 1943 års lag om tobaksmonopol, 1948 års sjöarbetstidslag och 1952 års sjömanslag — borde utformas i anslutning till vanligen gällande rättsprinciper. Riksdagen biträdde andra lagutskottets uppfattning. Här må dock framhållas att 1954 års riksdag vid behandlingen av förslag till rusdrycksförsäljningsförordning och ölförsäljningsförordning icke hade något att erinra mot att dessa förordningar upptog stadganden om husbondeansvar med samma utformning som det i förevarande proposition föreslagna. Ej heller hade 1955 års riksdag vid behandlingen av förslag till ändringar i brännvinstillverkningsförordningen något att erinra mot att bevisbörderegeln i ett i denna förordning intaget stadgande om husbondeansvar bibehölls i sistnämnda utformning.

Av det anförda framgår att någon fast praxis icke utbildats i förevarande hänseende. Även andra utvägar än de ovan redovisade kan tänkas till lösande av den föreliggande frågan t. ex. införande av en regel om ansvar vid försumlighet (culpaansvar). Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att chefen för justitiedepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 2 december 1955 tillkallat en utredningsman med uppdrag att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten. Den här berörda frågan om husbondeansvarets utformning kommer härvid att bli föremål för övervägande i sitt större sammanhang. Med hänsyn härtill och då ett stadgande med den i propositionen förordade avfattningen synes väl ägnat att tillgodose syftet med bestämmelsen, nämligen att hos de berörda företagarna inskräpa vikten av att dem underlydande personal verkligen följer lämnade föreskrifter, vill utskottet icke motsätta sig propositionens förslag.

Ej heller i övrigt föranleder det framlagda förslaget någon erinran från utskottets sida.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition, nr 7, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 22 mars 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Huss, Mannerskantz, Grönkvist och Anders E. Johansson;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herrar Hagård, Carlsson i Bakeröd, fröken Höjer, herrar Svensson i Göteborg, Johansson i Södertälje, Rimmerfors och fru Eriksson i Ängelholm.

Reservation

av herrar *Huss, Mannerskantz* och *Hagård*, vilka ansett dels att det stycke i utskottets motivering, som börjar å s. 22 med orden »Vad beträffar» och slutar å s. 23 med orden »750 tusendelar», bort ersättas med text av följande lydelse:

Vad beträffar förslaget om sänkning av den lägsta tillåtna finhalten för guldarbete och den för 18 karats guld gällande minimihalten från 760 till 750 tusendelar vill utskottet framhålla att halten 760 tusendelar för guldarbeten här i landet har mycket gammal hävd. Den kan föras tillbaka till bestämmelsen i 1752 års kontrollstadga om en minimihalt av 18 karat 4 grain eller 763,9 tusendelar. Enligt utskottets mening bör kvalitetsföreskrifter, som vilar på så stark tradition, i synnerhet när det gäller traditionsbärande och beständiga föremål som guldarbeten, icke ändras, om icke viktiga skäl härför kan förebringas. Några olägenheter med den nu rådande ordningen har emellertid icke påvisats. Fastmer är den gällande haltbestämmelsen förenad med påtagliga fördelar, då den bereder den svenska guldsmedsnäringen ett visst skydd mot utländsk konkurrens. Särskilt bör hänsyn tagas till att den inom landet rådande guldransoneringen bereder tillverkare av guldvaror stora svårigheter och omöjliggör konkurrens på lika plan mellan svenska och utländska tillverkare. Det torde kunna befaras att en sänkning av minimihalten skulle medföra en väsentligt ökad import av massprodukter av mindre god kvalitet, och detta skulle i sin tur kunna giva upphov till arbetslöshet inom guldsmedsbranschen icke blott för företagarna utan även för hos dem anställda arbetare. Denna farhåga gäller i synnerhet den hantverksmässiga produktionen. En snedvridning av konkurrensläget kan även komma att inverka menligt på rekryteringen till branschen och yrkesutbildningen. Med hänsyn till det nu sagda anser utskottet att några bärande skäl för en ändring av den hävdvunna haltbestämmelsen icke föreligger och förordar därför att denna bestämmelse bibehålles oförändrad. Utskottets förslag föranleder ändring i 5 och 19 §§ av det framlagda författningsförslaget.

dels ock att sista stycket i utskottets motivering bort ha följande lydelse:

Utöver vad ovan anförts föranleder det framlagda förslaget icke någon erinran från utskottets sida.